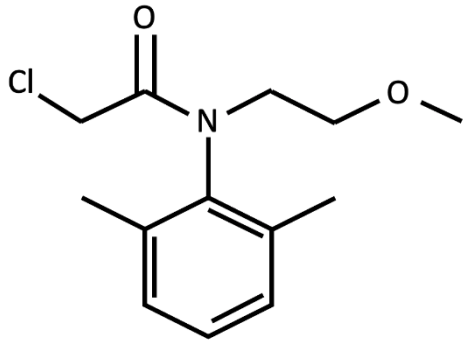

ATV Vintermøde 2024

Annika S. Fjordbøge, Klaus Mosthaf, Esther Schott, Signe B. Hestad, Sara M. Johansen, Poul L. Bjerg og Jens Aabling

Vurdering af dimethachlor og dens nedbrydningsprodukter som en langvarig kilde til grundvandsforurening: Nedbrydning og transport i moræneler og kalk

Dimethachlor

Aktivstof i "Teridox 500EC"
(500 g/l dimethachlor)

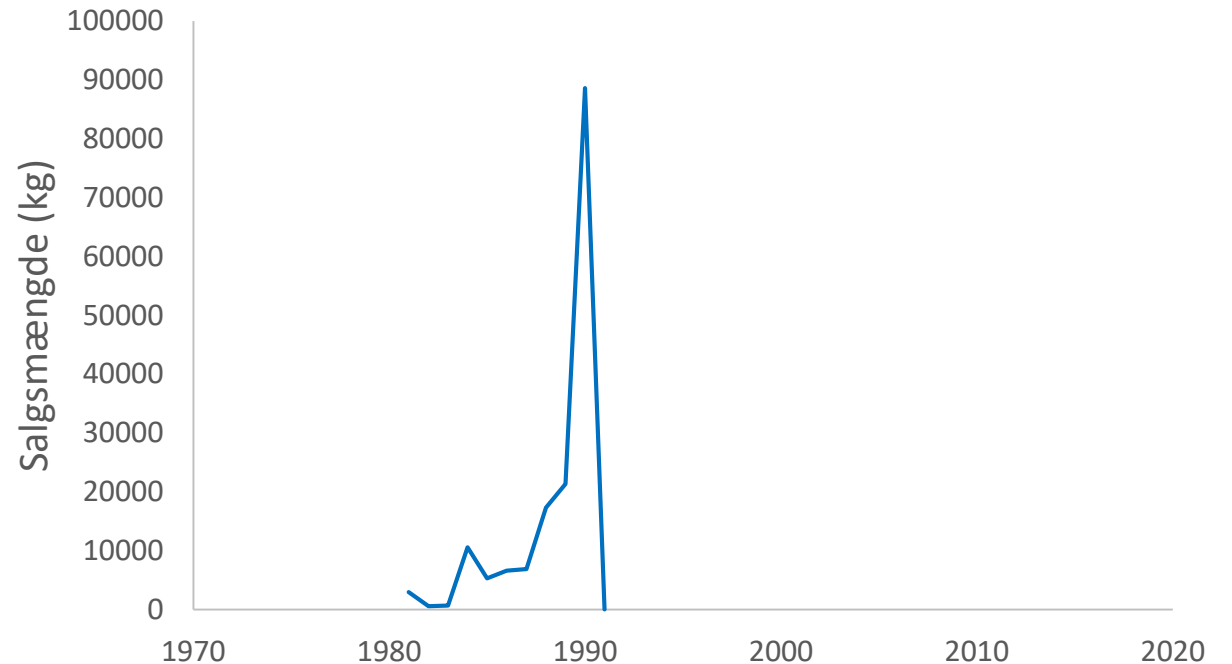

Anvendt som ukrudtsmiddel
ved dyrkning af raps

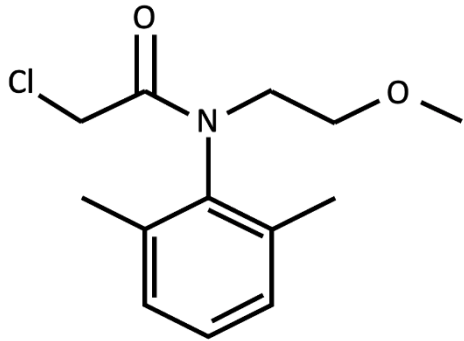
Anvendelse:

- Godkendt og solgt i kort periode (1980 – 1990)
- Seneste anvendelse >30 år siden

Dimethachlor

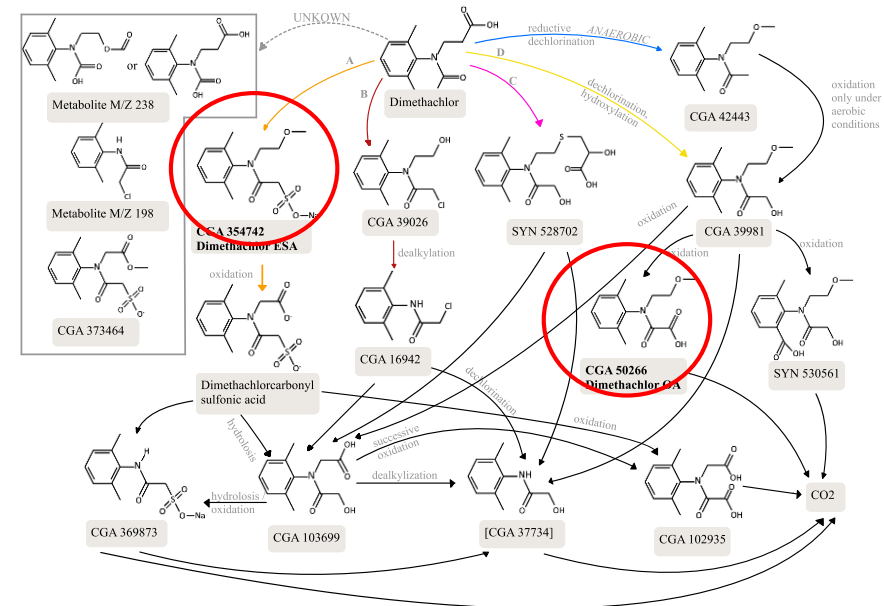
Aktivstof i "Teridox 500EC"
(500 g/l dimethachlor)

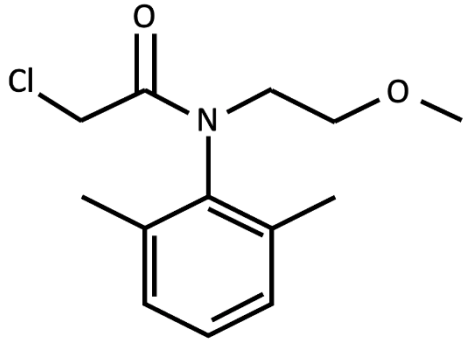
Anvendt som ukrudtsmiddel
ved dyrkning af raps

Stofegenskaber:

- (Moderat) mobilt ($K_{foc} \approx 70$)
- Ikke persistent ($DT_{50} \approx 7$ d)
- Mange nedbrydningsprodukter via forskellige nedbrydningsveje

Dimethachlor

Aktivstof i "Teridox 500EC"
(500 g/l dimethachlor)

Anvendt som ukrudtsmiddel
ved dyrkning af raps

Fund:

Hyppigst fundne dimethachlor nedbrydningsprodukter på forurenede grunde:

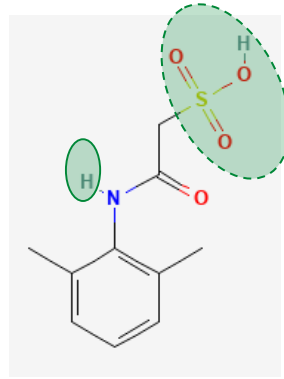
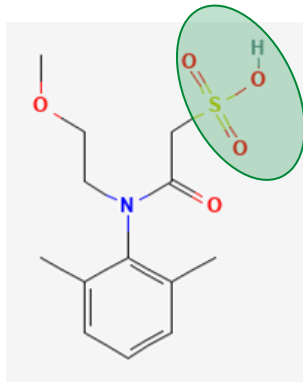
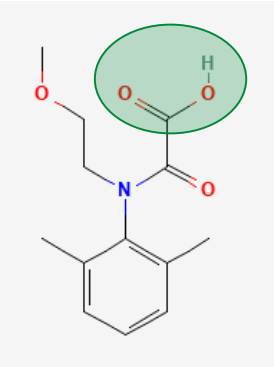
- Dimethachlor OA
- Dimethachlor ESA

Moderstoffet findes i enkelte tilfælde terrænnært

Hyppigst fundne nedbrydningsprodukter i grundvand:

- (2,6-dimethyl-phenylcarbamoyl)-methansulfonsyre
- Dimethachlor ESA
- Dimethachlor OA

Hyppigste nedbrydningsprodukter

Dimethachlor OA:

- Meget mobilt ($K_{foc} \approx 2,6$; $K_{oc} \approx 1,5$)
- Ikke persistent ($DT_{50} \approx 13$ d)
- Primært nedbrydningsprodukt i jord (op 36%)

Dimethachlor ESA:

- Meget mobilt ($K_{foc} \approx 3,7$; $K_{oc} \approx 1,9$)
- Ikke persistent ($DT_{50} \approx 8$ d)
- Vigtigt nedbrydningsprodukt i jord (op til 16%)

(2,6-...)-methansulfonsyre:

- Meget mobilt ($K_{oc} ???$)
- Persistent ($DT_{50} ???$)
- Nedbrydningsprodukt fra ESA

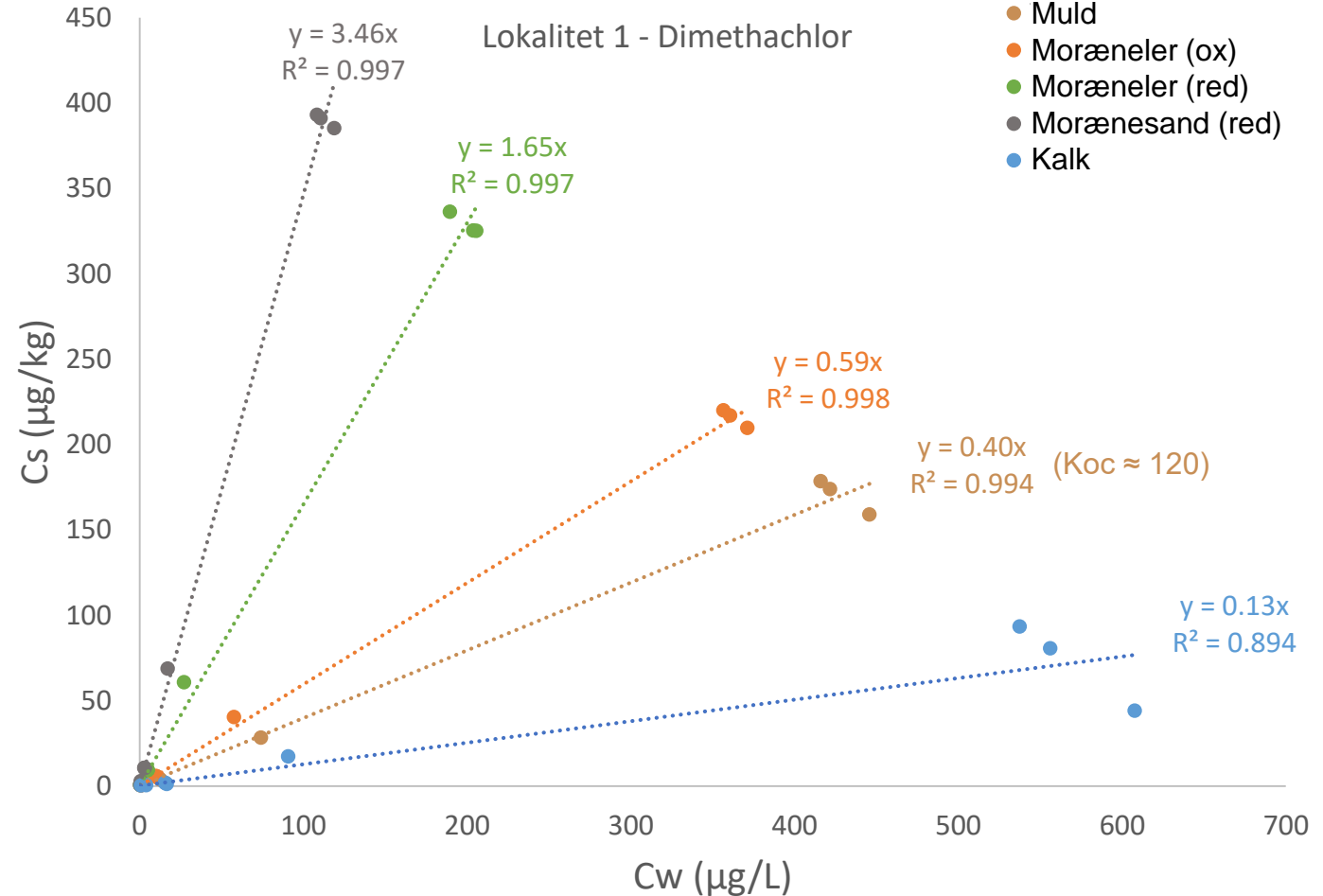
Motivation og formål

- Motivation:
  - Flere af nedbrydningsprodukterne fra dimethachlor findes fortsat i forbindelse med både punktkildeundersøgelser og i grundvandsovervågningen
    - Moderstoffet er vurderet til at være ikke persistent og nedbrydningsprodukterne meget mobile
    - Stoffet har ikke haft godkendt anvendelse i >30 år
- Samarbejdsprojekt med Region Sjælland om risikovurdering af pesticidpunktkilder med formål at:
  - opnå en bedre forståelse af dimethachlor forbindelsernes egenskaber under grundvandsrelevante forhold
  - undersøge den vertikale fordeling i udvalgte punktkilder
  - vurdere stoftransporten mellem en punktkilde og en nedstrøms forsyningsboring vha. modellering med henblik på at vurdere varighed af pesticidpåvirkningen

Stofegenskaber: Sorption

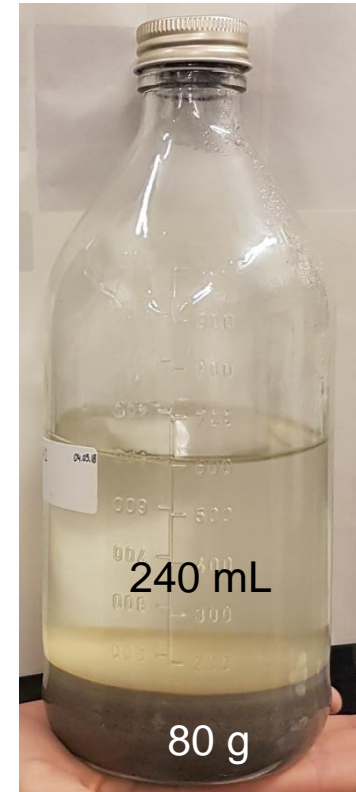
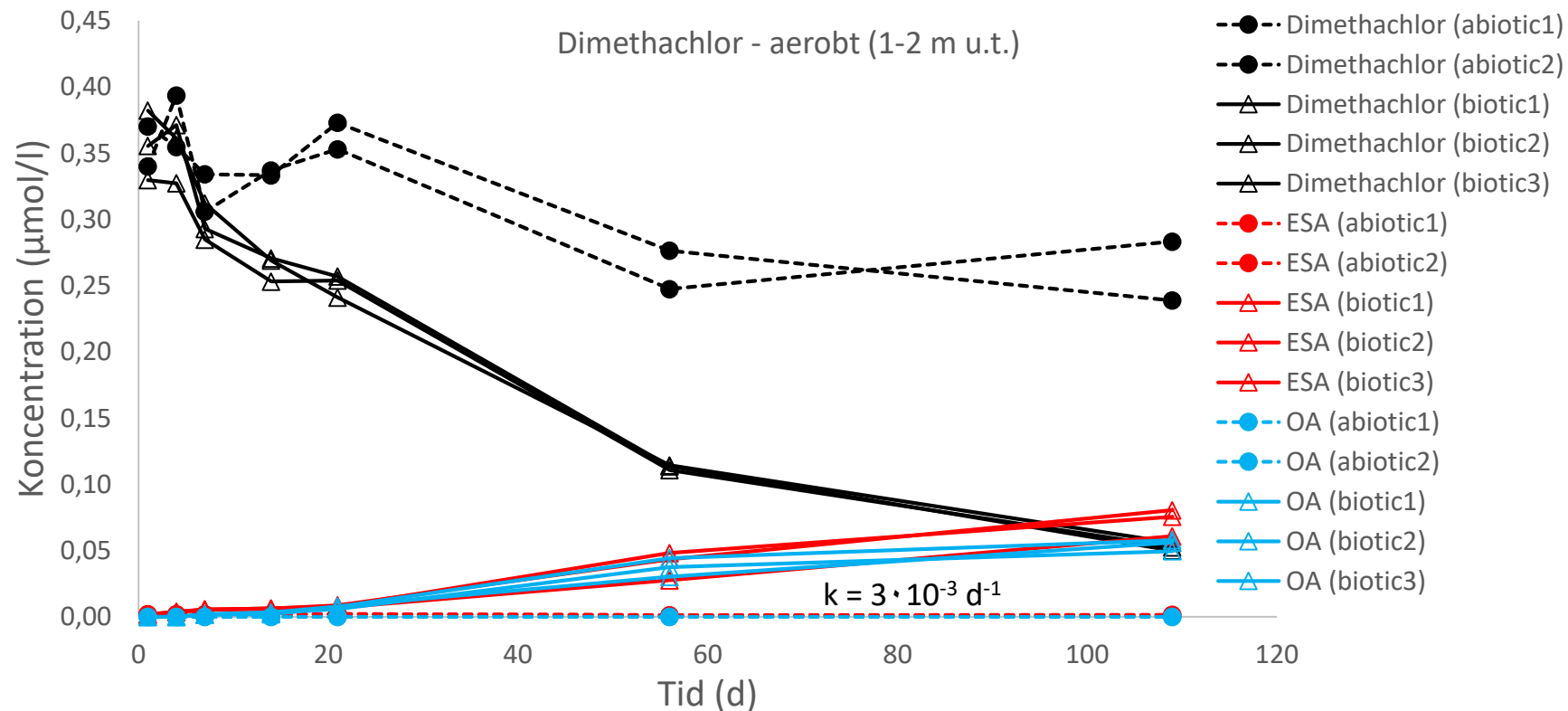
- Sorption i muld i god overensstemmelse med litteratur
- Betydelig variation i K_d for moræneler/sand (moderstof)
- Meget begrænset sorption af nedbrydningsprodukterne
- K_{oc} baseret sorption: undervurdering i moræneler/sand for moderstoffet

Geologi (# jorde)	Dimethachlor K_d (l/kg)	Nedbrydningsprodukter K_d (l/kg)
Muld (N = 2)	0,31 – 0,40	<0,1
Moræneler/sand (N=13)	0,27 – 3,8	<0,1
Sand (N = 3)	0,23 – 1,0	<0,1
Kalk (N = 3)	0,02 – 0,28	<0,1

Stofegenskaber: Aerob nedbrydning

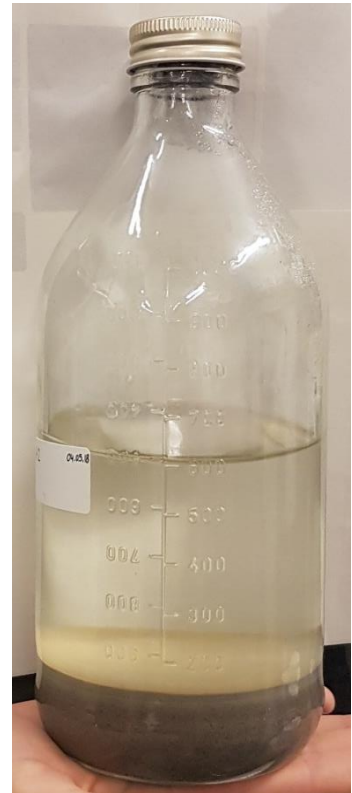
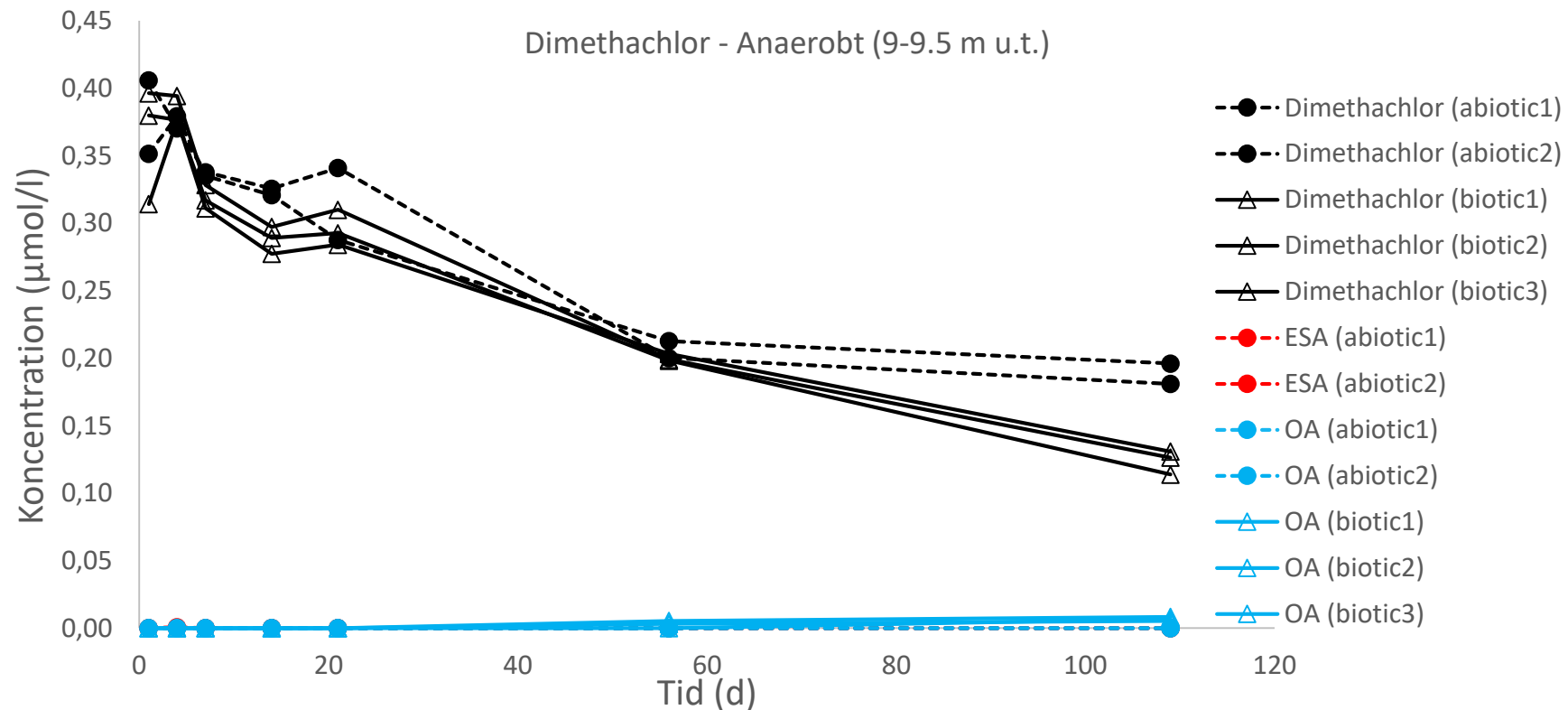
- Dimethachlor er moderat persistent
  - Nogenlunde ligelig omdannelse til ESA og OA (ikke fuld massebalance)
  - Sorption af moderstoffet (fald i abiotisk)

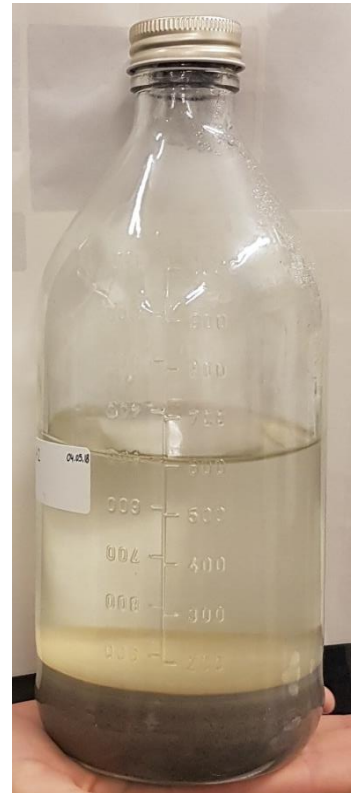
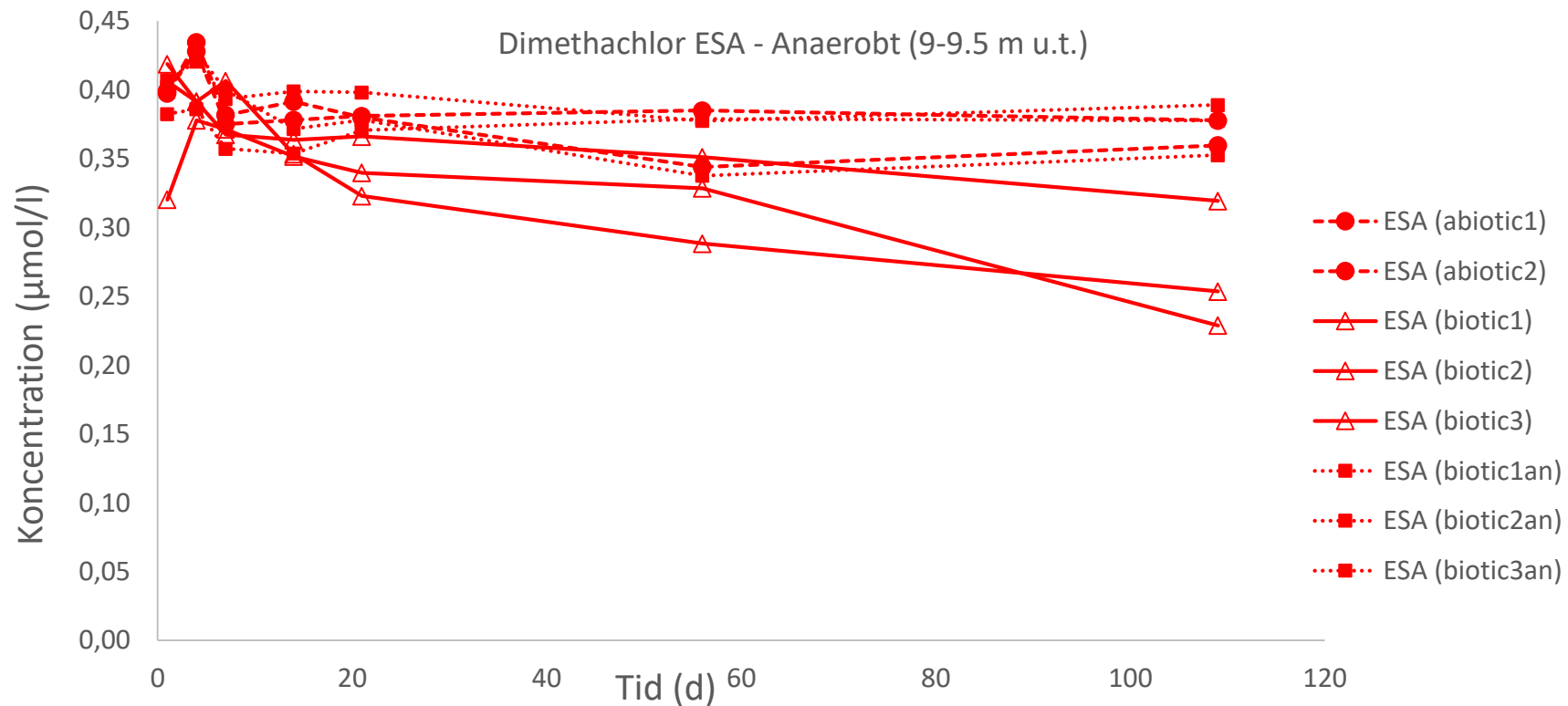
Stofegenskaber: Anaerob nedbrydning

- Betydelig lagfase og langsommere nedbrydning i den anaerobe zone
  - Omdannelse til andre produkter end OA og ESA
  - Sorption af moderstoffet (fald i abiotisk)

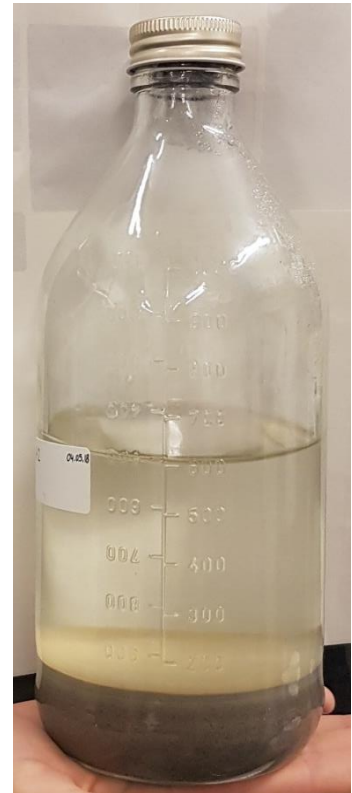
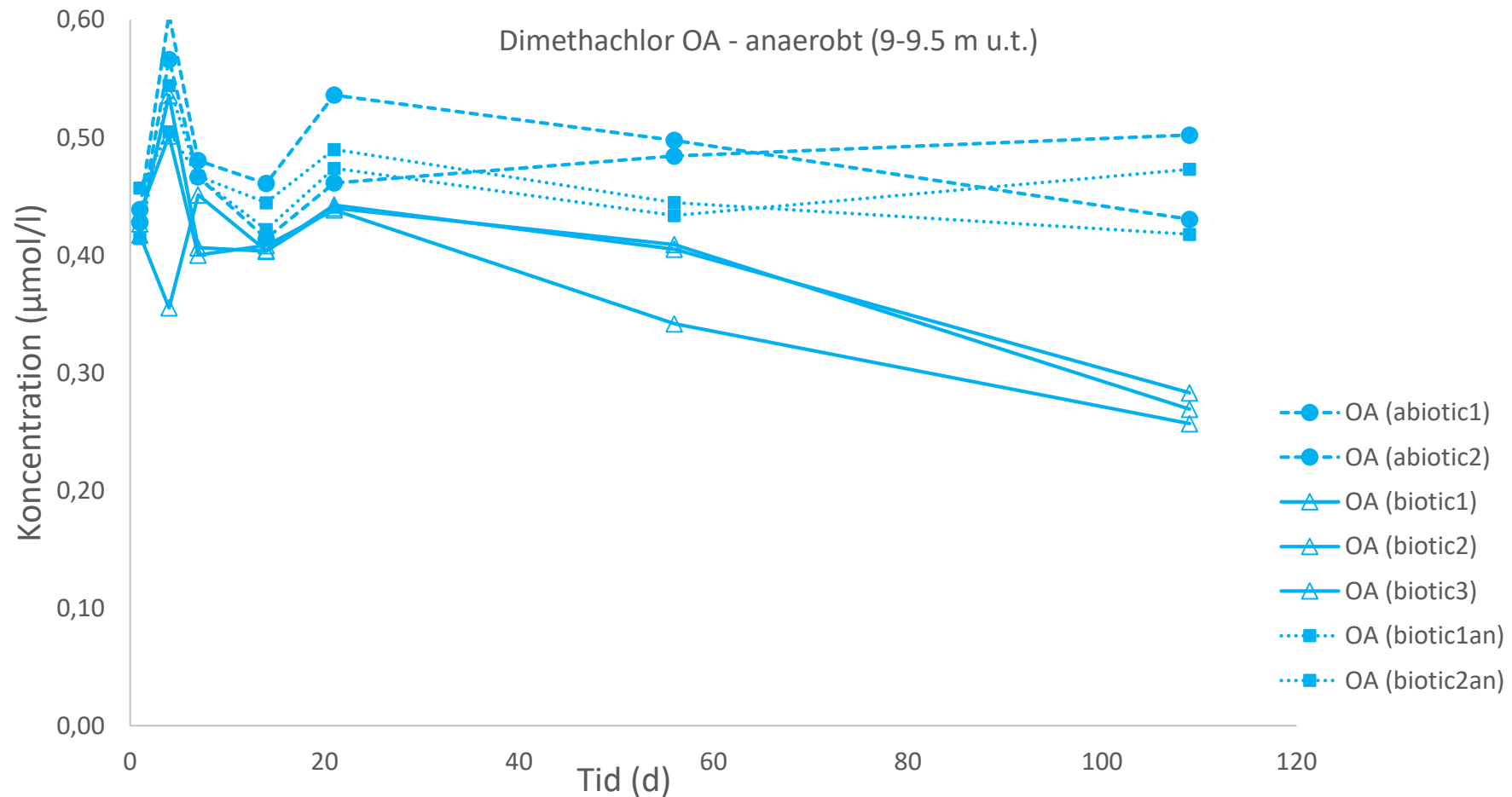
Stofegenskaber: Nedbrydning af ESA

- Ingen nedbrydning i aerob zone (1-2 m u.t., ikke vist) – og ingen sorption
- Begyndende nedbrydning ved stimulering med ilt i anaerob zone – uvist hvilke(t) nedbrydningsprodukt(er)

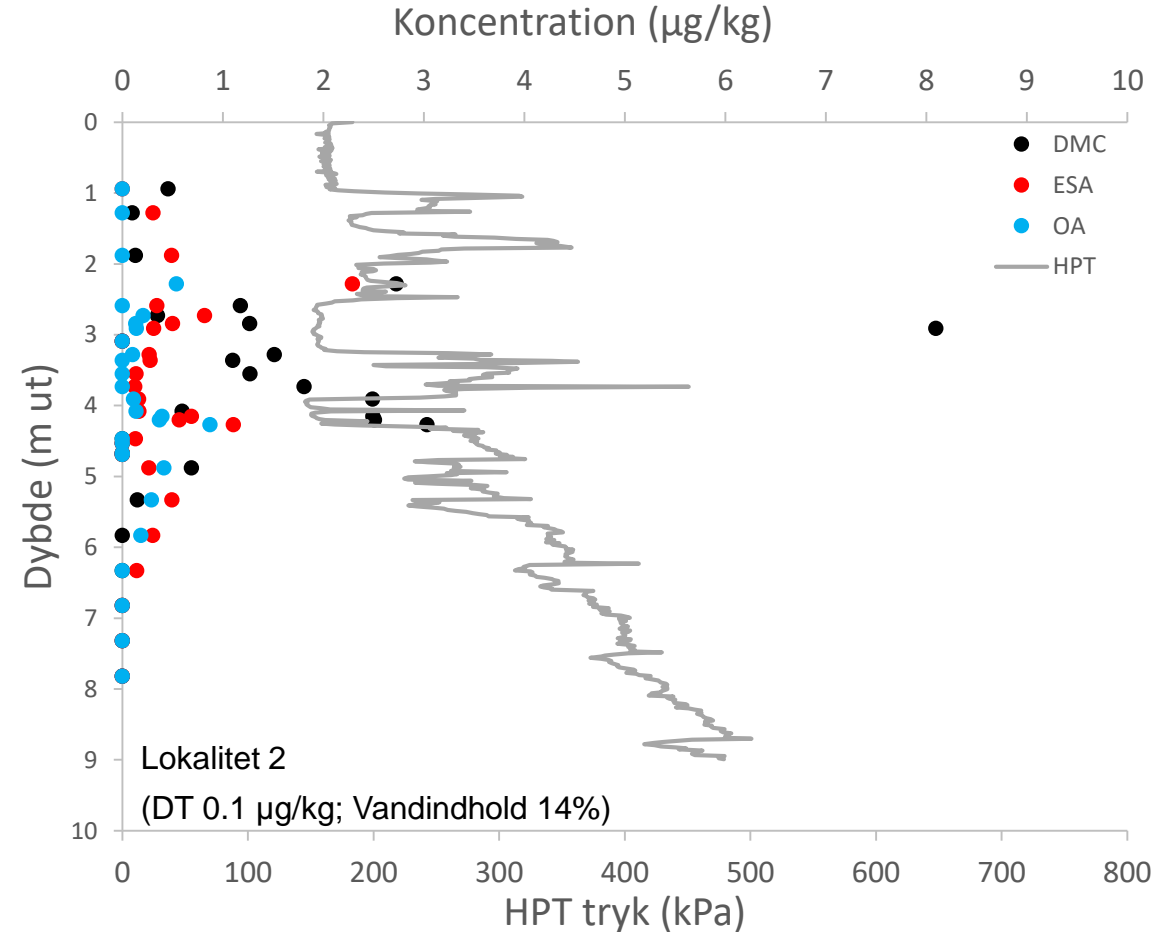
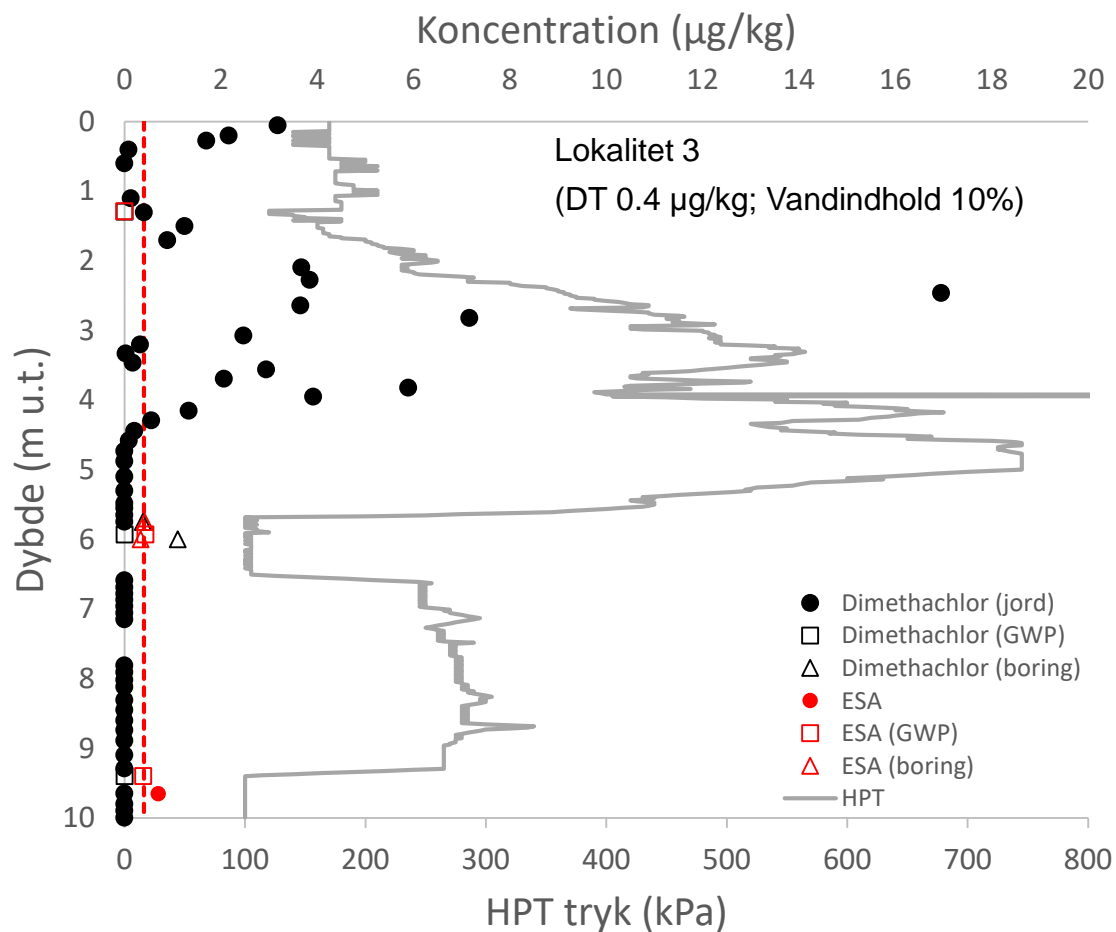

Stofegenskaber: Nedbrydning af OA

- Lignende som for dimethachlor ESA – lidt hurtigere nedbrydning

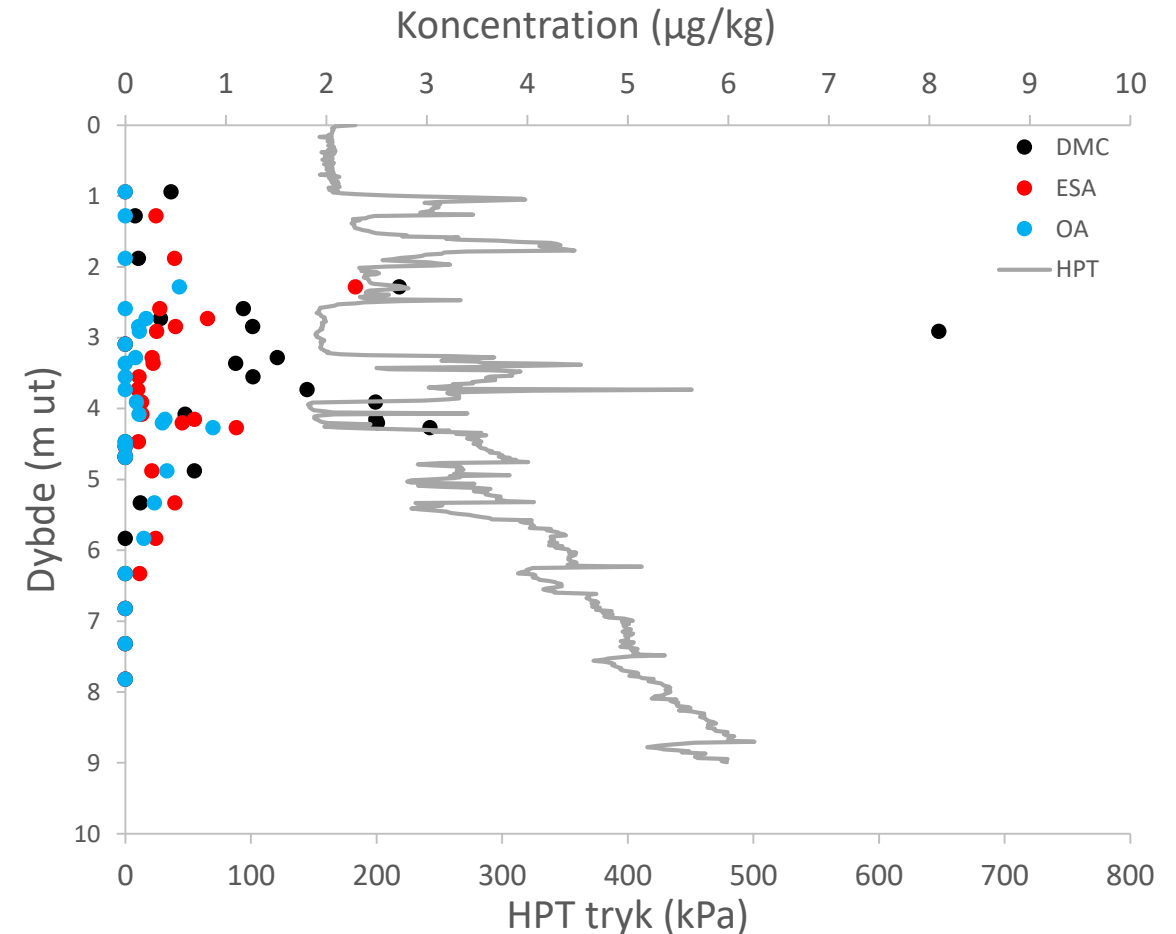

Vertikal fordeling i jord under punktkilde

Vertikal fordeling i jord under punktkilde

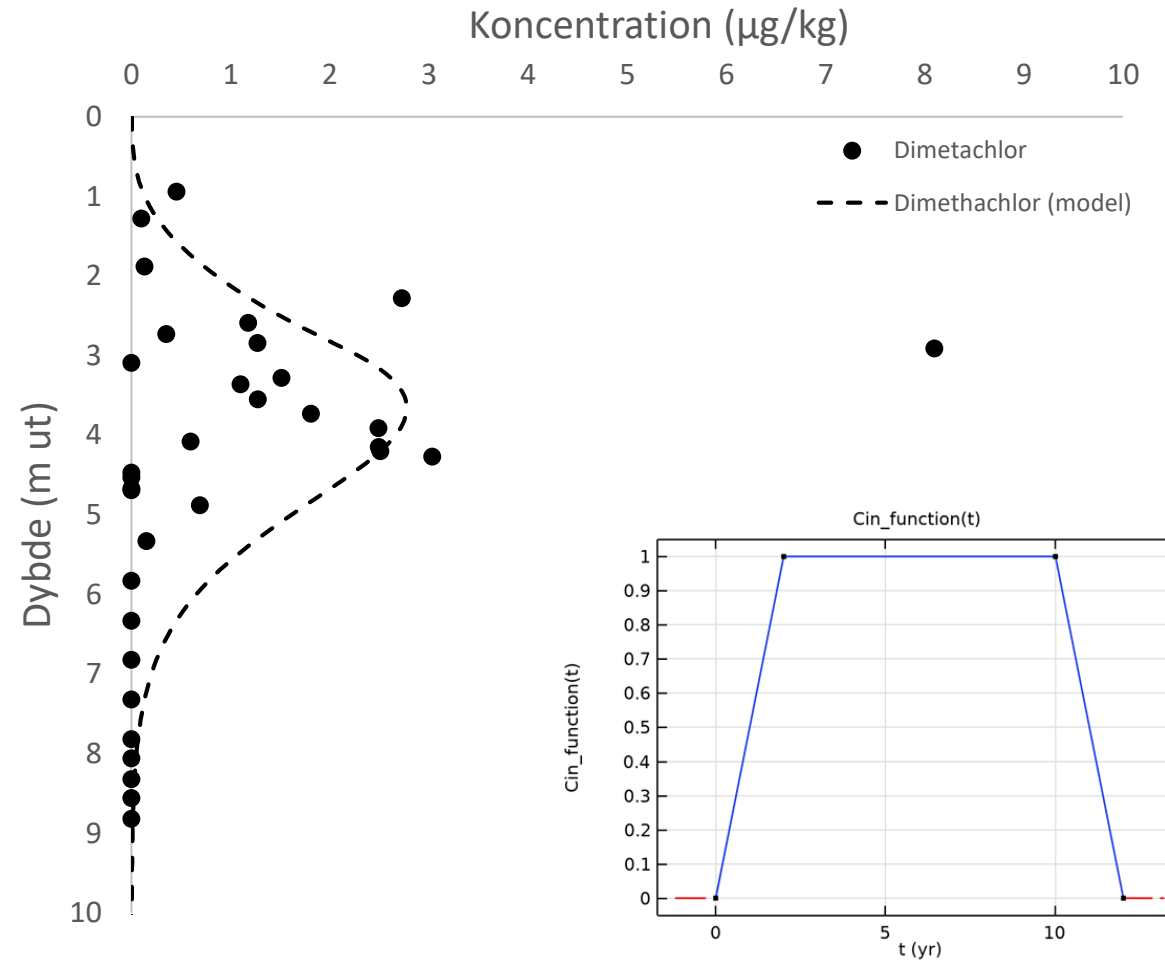
- Der er fortsat en pulje af moderstof i bl.a. moræneleren relativt terrænnært
- Nedbrydningsprodukterne svære at måle i jorden pga. lav sorption
  - Hovedsageligt i porevandet
  - Lav detektionsgrænse nødvendig
- Ved fund af nedbrydningsprodukter ses der en betydelige andel af ESA og OA som i laboratoriet
  - Langsom fortsat nedbrydning af moderstof peak

Vertikal transport i punktkilde (model)

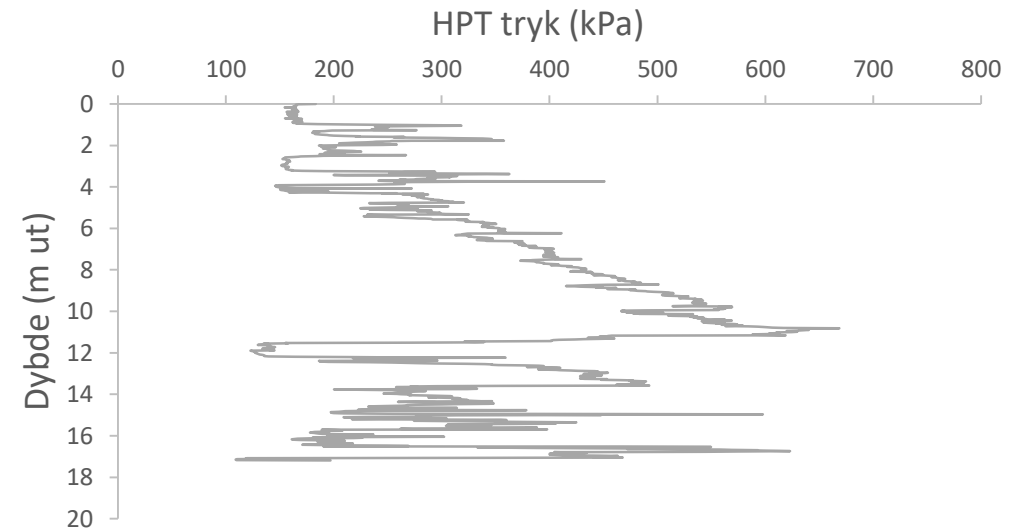
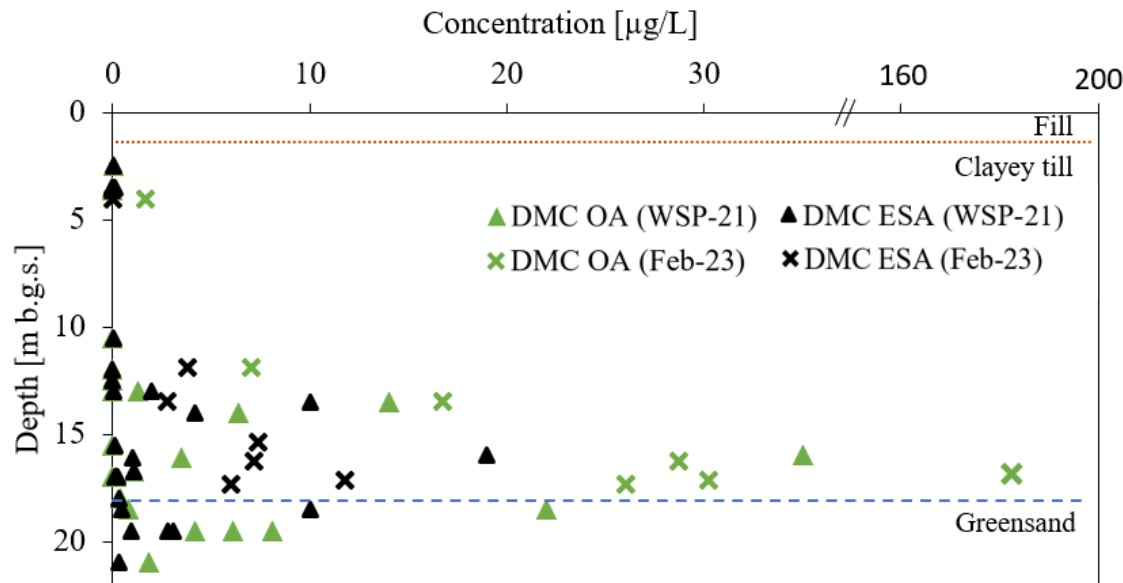
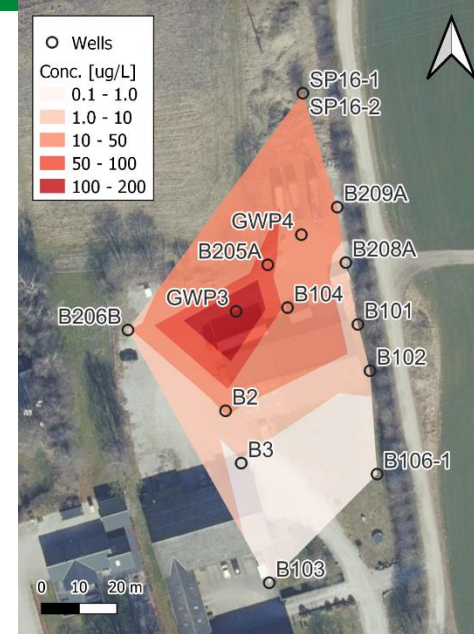
- Moderstof kan fittes nogenlunde med realistiske værdier
  - K_d er indenfor spænd i moræneler
  - Nedbrydning på størrelse med dannelseshastighed for ESA og OA

Infiltrationsrate	140	mm/år
Hydraulisk kond. ler	6E-09	m/s
Porøsitet	0,25	
Koncentration (input)	1000	ug/L
Nedbrydningsrate	0-0,0059	1/dag
Fordelingskoefficient		
K_d	1	L/kg

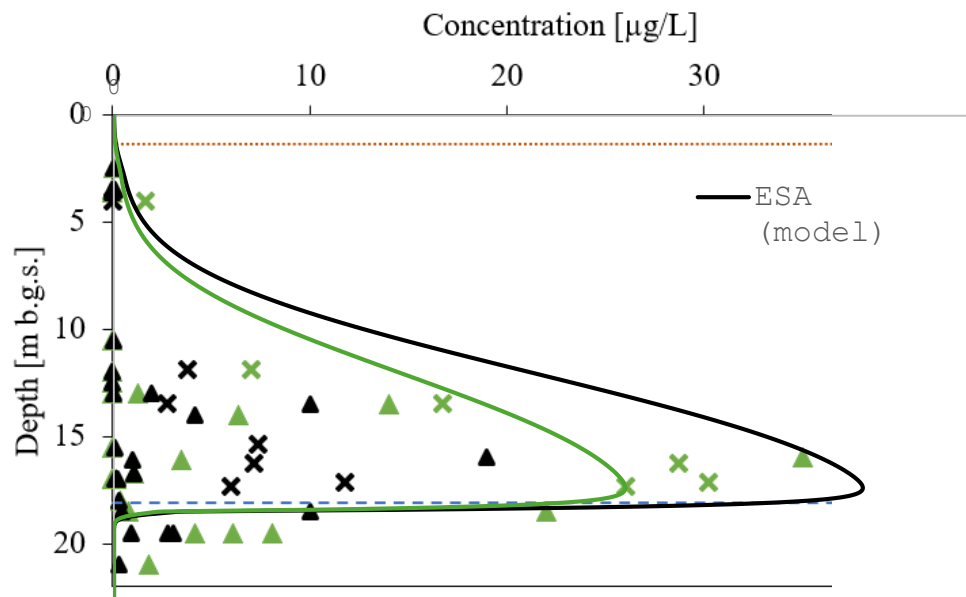
Fordeling af nedbrydningsprodukter

- Der er lavere koncentrationer af nedbrydningsprodukter i det terrænnære vand
- Manglende data i 5-10 m u.t. hvor prøvetagning ikke var muligt
- De højeste koncentrationer findes nederst i moræneleren og toppen af kalken

Vertikal transport nedbrydningsprodukter (model)

- Fordelingen af nedbrydningsprodukterne svære at fitte
  - Både en dybere peak og fortsat nedbrydning af moderstoffet (sandsynligvis forskellige nedbrydningsrater)
  - Geologisk variation

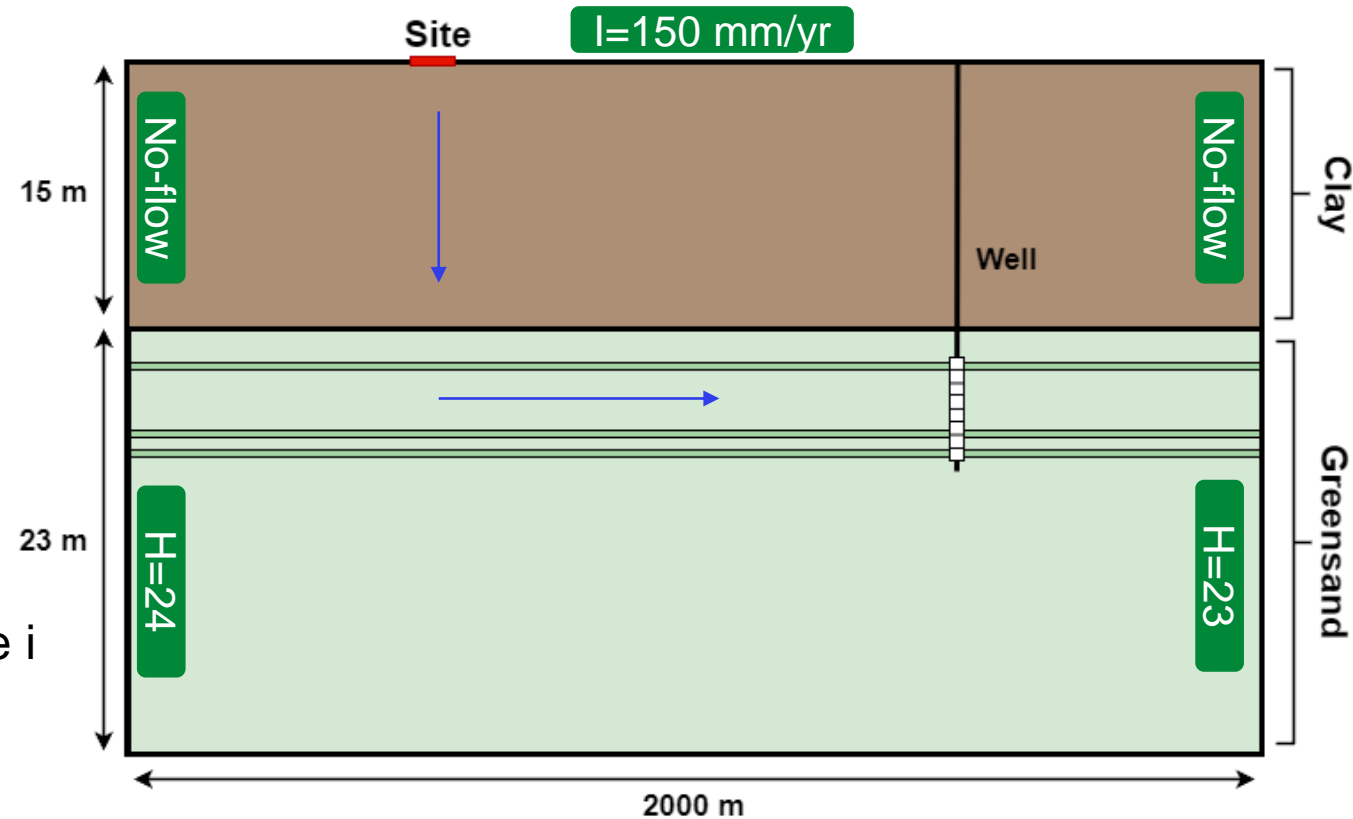
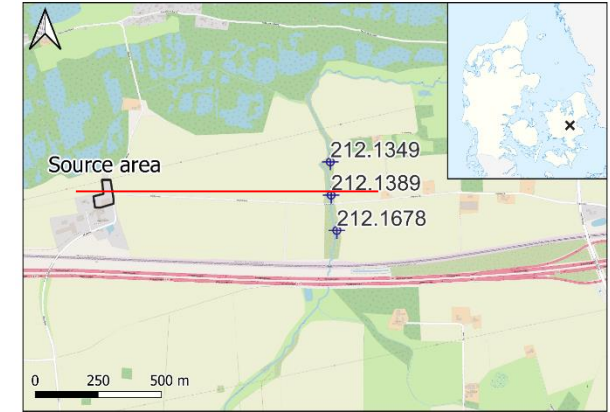

Infiltrationsrate	140	mm/år
Hydraulisk kond. ler	6E-09	m/s
Porøsitet	0,25	
Koncentration (input)	1000	ug/L
Nedbrydningsrate	0-0,0059	1/dag
Fordelingskoefficient Kd	1	L/kg
Andel omdannet til ESA	0,12	
Fordelingskoefficient Kd ESA	0,01	L/kg

Transport til indvindingsboring 2D model

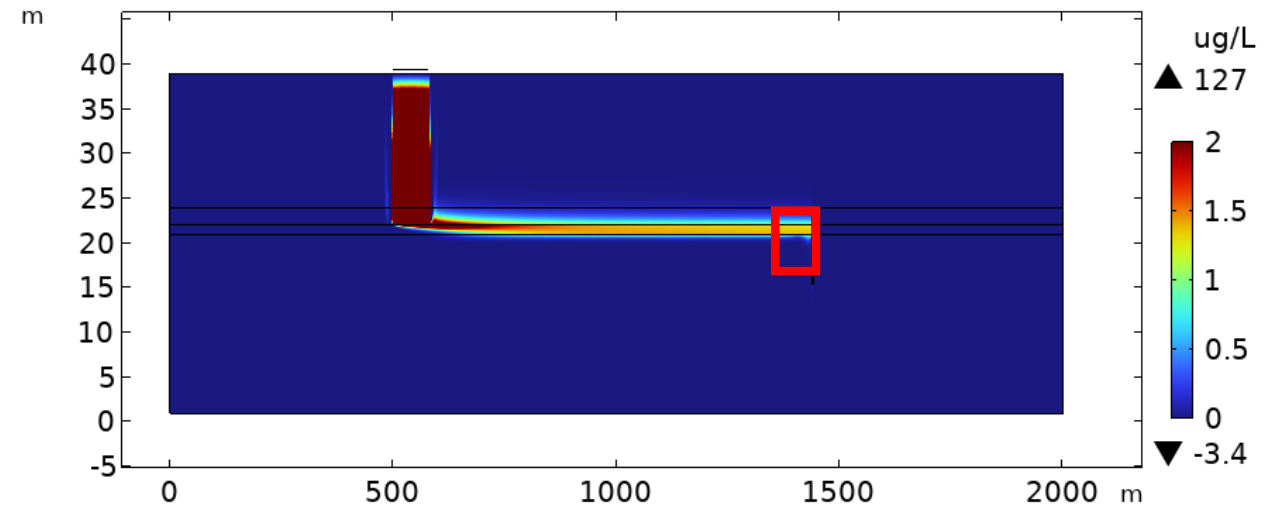
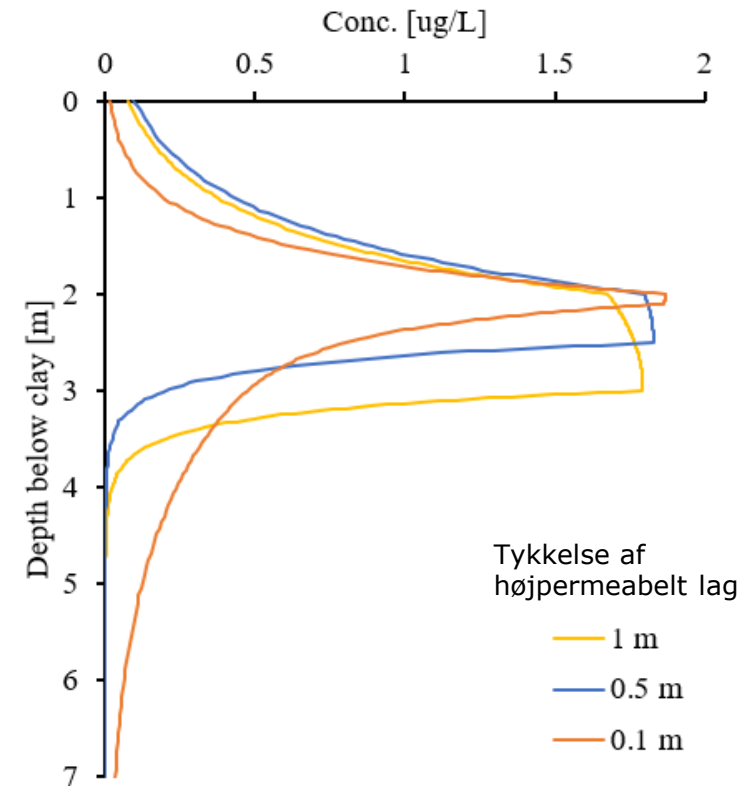
- Steady state flow
- Hydraulisk konduktivitet fitted pba.:
  - Potentiale målinger
    - Ugentligt gennemsnit i indvindingsboringerne (2016-2021)
    - Monitoringsboringer i modelområdet
  - Pumpetest i nordlig indvindingsboring
- Forskellige scenarier med 1-3 højpermeable lag af 0,1-1 m tykkelse i kalken
  - Langt hovedparten af stoftransporten altid i øverste lag

Transport til indvindingsboring

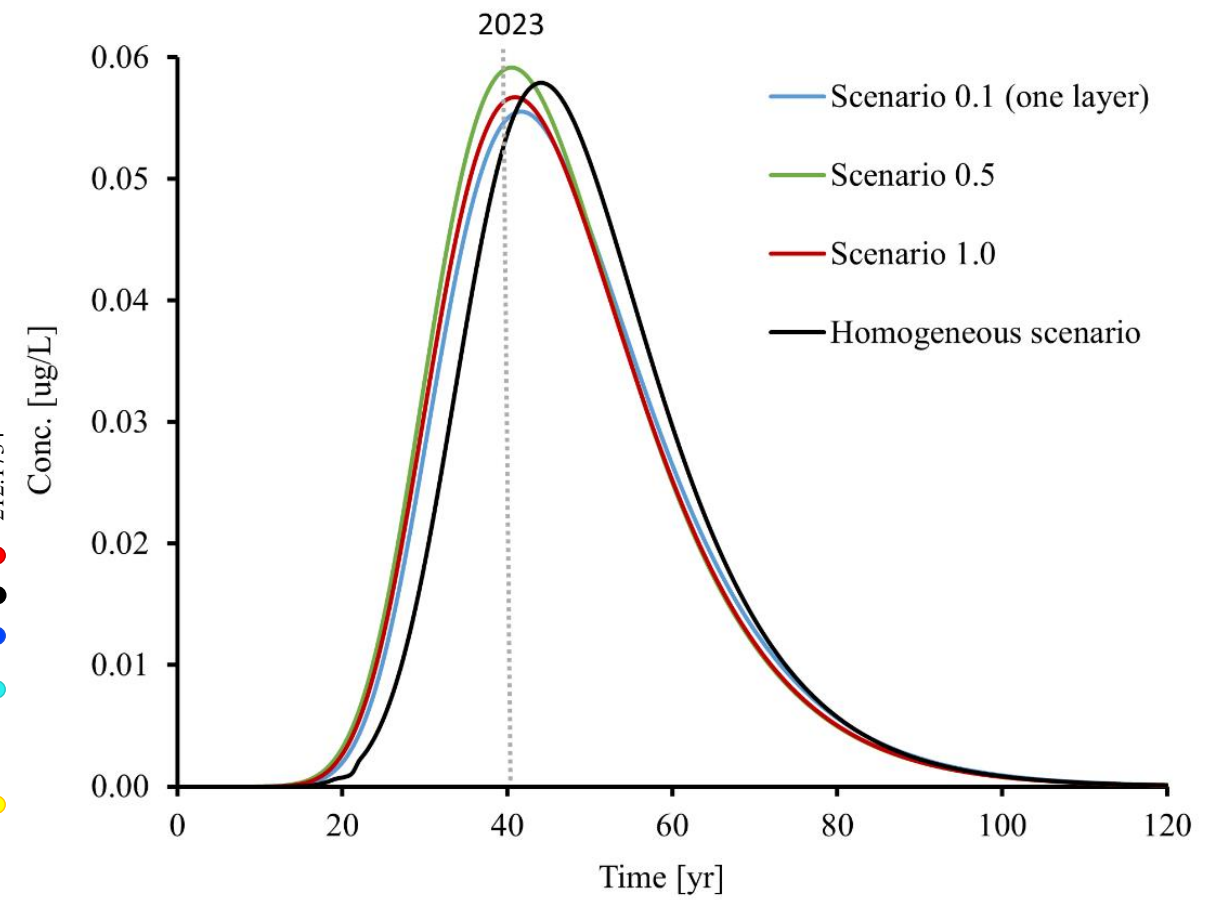
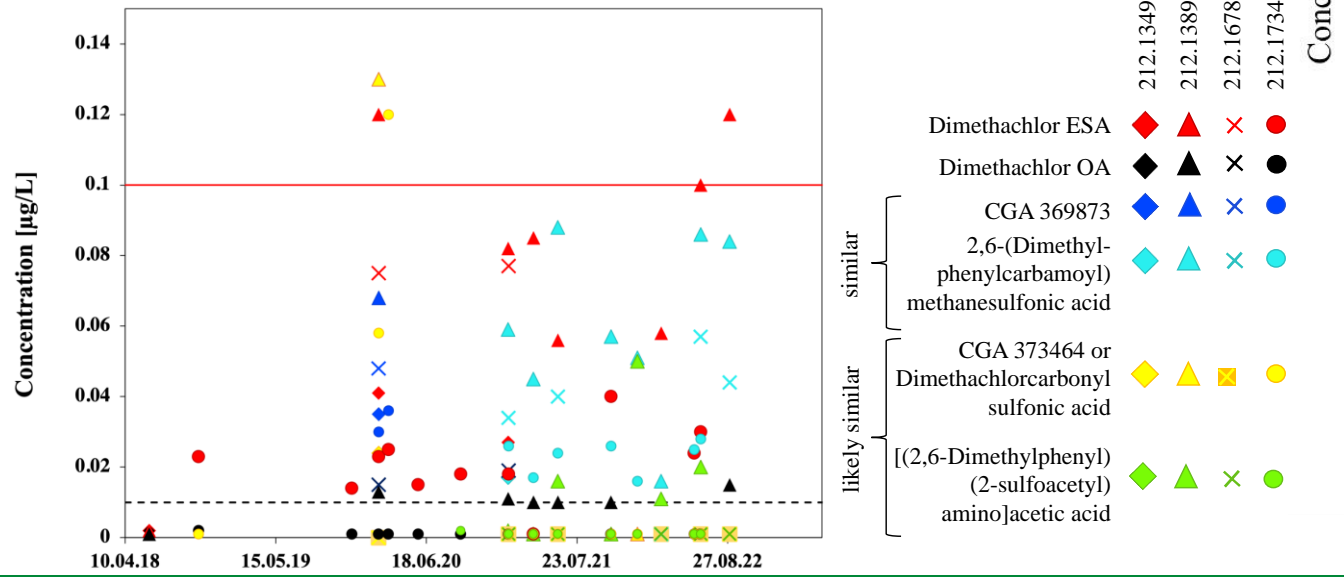
2D model

- Steady state flow
- Hydraulisk konduktivitet fitted pba.:
  - Potentiale målinger
    - Ugentligt gennemsnit i indvindingsboringerne (2016-2021)
    - Monitoringsboringer i modelområdet
  - Pumpetest i nordlig indvindingsboring
- Forskellige scenarier med 1-3 højpermeable lag af 0,1-1 m tykkelse i kalken
  - Langt hovedparten af stoftransporten altid i øverste lag

Varighed af påvirkning af indvindingsboring

- Højeste koncentrationer i indvindingsboring er af ESA
- Påvirkningen forventes at være på sit højeste på nuværende tidspunkt
- Udvaskning fra ler styrende for varigheden – meget hurtig transport i kalkmagasinet

Konklusioner

- Stofegenskaber under grundvandsrelevante forhold
  - Sorption
    - Betydeligt spænd af K_d værdier for moderstoffet med tendens til at undervurdere sorptionen i moræneler
    - Meget lav sorption af nedbrydningsprodukterne (<0.1 l/kg)
  - Nedbrydning
    - Moderstoffet er langsommere nedbrydeligt i morænelen
      - hurtigere nedbrydning under aerobe forhold end anaerobe forhold
    - Moderstoffet nedbrydes hovedsageligt til ESA og OA
    - Nedbrydningsprodukterne (OA og ESA) nedbrydes langsomt ved stimulering med ilt i forsøg med ler fra den anaerobe zone
      - Lidt hurtigere nedbrydning for OA, hvilket evt. kan forklare ESA findes mere i grundvandet

Konklusioner

- Vertikal fordeling i moræneler
  - Både moderstoffet og nedbrydningsprodukterne er tilstede i moræneleren længe efter (>30 år) at dimethachlor ikke længere har godkendt anvendelse
  - Moderstof findes stadig i de øverste lag (især 2-5 m u.t.)
  - Nedbrydningsprodukter kan fortsat dannes fra puljen af moderstof
  - Nedbrydningsprodukter fortsat tilstede i moræneleren, men betydeligt mere mobile
    - Højeste koncentrationer fundet >10 m u.t. med gennembrud til akviferen
- Transport i kalkmagasinet / varighed:
  - Hurtig transport i zoner med høj strømning i kalkmagasinet
    - Varighed hovedsageligt styret af udvaskningen fra moræneleren
  - For dimethachlors nedbrydningsprodukter vurderes påvirkningen af indvindingsboringerne at være på sit højeste
    - Fortsat fremtidigt bidrag efterhånden som puljen af moderstof nedbrydes

DTU

